

A partnerséggel kapcsolatos jogszabályok összefoglalása

Az elmúlt időszakban mind a közigazgatás (Mötv. Járási tv.) mind pedig a civil szervezetekkel (Civil tv.) összefüggésben alapvető jogszabályi változások következtek be. A közigazgatás szempontjából a változó közigazgatási feladatok és követelmények az önkormányzati feladatvégzés fókuszát a helyi erőforrások tudatos feltárása, az eredményesebb forrásallokáció, valamint a helyi érdek és közéleti aktivitás kiszélesítése felé mozdították.

A közigazgatási partnerség erősítésének jogszabályi háttere

- 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól
- 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) szakított azzal a korábbi önkormányzati törvényben tükröződő államfelfogással, amely szerint a helyi önkormányzatok lényegében önálló hatalmi ágak. A változtatások egy, az államszervezetbe szorosabban integrált, a központi állami szervekhez erősebben kötődő rendszert eredményeztek, melyben a helyi önkormányzati rendszer mozgásterét alapvetően a Kormány által irányított államigazgatás határozza meg.

Az említettekre figyelemmel az Mötv. egyik fontos újdonsága az állami szervek és az önkormányzatok közötti új feladatmegosztás alapjainak meghatározása. Az új feladatmegosztás eredményeként többek között 2013. január 1-jétől a megyei és a fővárosi kormányhivatalok szervezeti egységeiként megkezdték működésüket a járási, fővárosi kerületi hivatalok. A járási, illetve a kerületi hivatalok átvették az önkormányzati szervezeti rendszerhez tartozó jegyzőkre telepített államigazgatási feladatok jelentős részét. A járási, illetve kerületi hivatalokhoz kerültek az okmányirodai feladatok (lakcímnnyilvántartás, útlevél igazgatás, gépjármű nyilvántartás), egyes gyám- és gyermekvédelmi, szociális igazgatási, családtámogatási ügyek, szabálysértési feladatok stb. Ugyancsak az állam és az önkormányzatok közötti új feladatmegosztás keretében az alap és középfokú oktatás, nevelés 2013-tól már nem az önkormányzatok feladata, hanem állami feladat. Az iskolák,

középiscolák fenntartója az Állam, míg az önkormányzatok már csak az oktatási, nevelési feladatellátáshoz kapcsolódó ingó- és ingatlan vagyont üzemeltetik. A korábbiakhoz képest kizárólagos állami feladat lett az egészségügyi fekvő- és járóbeteg-ellátás, az egészségügyi gondozóintézetek működtetése. Az egészségügyi alapellátás továbbra is az önkormányzatok kötelező feladata.

Az Möt. kiemelt önkormányzati feladatként jelöli meg a közfoglalkoztatásban való közreműködést, a helyi közbiztonság biztosításával kapcsolatos feladatokat.

Az Möt. - az előző önkormányzati törvényhez képest - még a következő fontosabb, újdonságnak mondható elemeket tartalmazza:

- a lakosság önszerveződő közösségeinek támogatása, a település öfenntartó képességének erősítése,
- a megyei önkormányzatok feladatkörének változása a területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési feladatok meghatározásával,
- a polgármester státuszának, feladat- és hatáskörének megerősítése,
- a jegyző kinevezési jogkörének polgármesterhez történő telepítése,
- az összeférhetetlenségre vonatkozó szabályok egységesítése,
- a társulásra vonatkozó szabályok egyszerűsítése,
- a közös önkormányzati hivatal struktúrájának kialakítása,
- a finanszírozásban új feladatalapú támogatási rendszer kialakítása,
- a helyi önkormányzatok kötelezettségvállalására vonatkozó szabályok új alapokra helyezése az eladósodás megakadályozása érdekében,
- a törvényességi felügyelet eszközrendszerének meghatározása.

Alapjaiban nem változott a főváros kétszintű önkormányzati rendszere, amely a fővárosi és a kerületi szintű önkormányzatokból áll. A fővárosi önkormányzat az Möt.-ben meghatározottak szerint ellátja mindazokat a terület- és településfejlesztési, valamint területrendezési, településrendezési és településüzemeltetési feladatokat, amelyek a főváros egészét érintik, vagy amelyek a fővárosnak az országban betöltött különleges szerepköréhez kapcsolódnak, továbbá ellátja a főváros egészét, több kerületét érintő helyi önkormányzati feladatokat.

A fővárosi kerületi önkormányzatok önállóan gyakorolják a települési önkormányzatokat megillető valamennyi feladat- és hatáskört, amelyet törvény nem utal a fővárosi önkormányzat kizárólagos feladat- és hatáskörébe, valamint ellátják a fővárosi önkormányzat hatáskörébe nem tartozó településfejlesztési, valamint településrendezési és településüzemeltetési feladatokat.

Az Möt. a fontosabb feladatokat osztja el a fővárosi és kerületi önkormányzatok között, a konkrét hatásköröket a különböző ágazati törvények határozzák meg. Az Möt. szerint többek között a kerületi önkormányzatok feladata:

- a helyi közutak, közterek és parkok kezelése, fejlesztése és üzemeltetése,
- a kerületi önkormányzatok tulajdonában álló közterületek használatára vonatkozó szabályok megállapítása,
- a parkolás-üzemeletetés,
- az általános közterület-felügyeleti hatáskör a kerület közigazgatási hatásán belül,
- a helyi településrendezés, településfejlesztés,
- az egészségügyi alapellátás, az egészséges életmód segítését célzó szolgáltatások,
- az óvodai ellátás,
- a szociális, gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások,
- a helyi közművelődési tevékenység támogatása, kulturális örökség helyi védelme,
- a saját tulajdonú lakás- és helyiséggazdálkodás,
- a helyi adóval kapcsolatos feladatok,
- a kerületi sport és szabadidősport támogatása, ifjúsági ügyek,
- közreműködés a helyi közbiztonság biztosításában.

2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról

Hatálya

A 2011.évi CLXXI. törvény (Civil tv.) hatálya kiterjed az alapítványokra, egyesületekre, a nem a Ptk. alapján létrehozott egyéb szervezetekre I.: pártok, szakszervezetek, sportszövetsége, vallási tevékenységet végző egyesületek) és a közhasznú szervezetekre.

Az egyesülési jog alapján létrejött szervezetek

A Civil tv. I. fejezete az egyesülési jog alapján létrejött szervezetekkel foglalkozik.

A egyesületek státuszszabályai Ptk.-ban vannak meghatározva, amelyek elsősorban a működésre vonatkozó szabályok.

Az új civil törvénnyel módosultak a Ptk.-beli egyesületi szabályok, ugyanakkor a Civil tv. I. fejezete gyakorlatilag ugyanazokat a közjogi határokat szabja meg az egyesülési joggal, az egyesülési szabadsággal kapcsolatban, mint a korábbi szabályozás.

A Civil tv. meghatározza az egyesület különös formáit is.

Ezek:

a szakszervezet, a párt és a szövetség (továbbá a külön törvényben meghatározott, speciális tevékenységet folytató egyesület, mint pl. a biztosító egyesület stb.).

A törvény a párt és a szakszervezet esetében nem határoz meg bővebb szabályozást és nem is definiálja azokat.

Külön törvény hatálya alá tartozó tevékenységet végző egyesületekre a külön törvény az egyesületre vonatkozó rendelkezésektől eltérő szabályokat állapíthat meg (például a sportról

szóló 2004. évi I. tv. további szabályokat ad a sportegyesületekre, sportszövetségekre). A különös formában működő egyesület elnevezésének tartalmaznia kell a különös forma megnevezését.

A civil szervezetek feletti törvényességi ellenőrzés

A törvényességi ellenőrzést a civil szervezetek felett az ügyészség végzi. A törvényességi ellenőrzés lényege a Ptk.-ban, az ügyészségről szóló törvényben és a Civil tv.-ben van lefektetve. Tehát III. fejezetet az ügyészségi törvénnyel kell kiegészíteni a helyes értelmezéshez, a Ptk. pedig minden esetben háttérjogszabály.

Az ellenőrzése kiterjed a szabályokra és a működésre.

- A meghozott belső szabályok nem lehetnek ellentétesek egy jogszabállyal sem. A belső szabályok, meghozott határozatok nem lehetnek ellentétesek a civil szervezet belső rendjével és az alapító okirattal.
- A működés vizsgálata során ellenőrzi, hogy a szervezet bármelyik szervezeti egysége, szerve vagy személye által meghozott vagy nem meghozott döntés összhangban van-e a létesítő okirattal, egyéb belső szabályokkal és a jogszabályokkal.

Civil szervezetek nyilvántartása

A civil szervezeteket, a bírósági rendszer tartja nyilván. A törvényszék veszi őket nyilvántartásba és vezeti is a civil szervezetekről szóló nyilvántartást.

A Civil Információs Portál (CIP), amely a civil szervezetek nyilvántartásba bejegyzett adatait tartalmazza (a törölt adatokat is). A civil nyilvántartáshoz mindenki hozzáférhet elektronikusan.

<http://civil.info.hu/civil-szervezetek>

A civil szervezet gazdálkodása

A Civil tv. a civil szervezetek gazdálkodásának szabadságát és annak korlátait jelöli ki:

- vagyonával önállóan gazdálkodik;
- elsődlegesen gazdasági-vállalkozási tevékenység folytatására civil szervezet nem alapítható;
- gazdasági tevékenység végzése esetében a civil szervezet céljának a megvalósítása érdekében végezheti;
- a civil szervezet célját nem veszélyeztetve végezheti (ez kiterjed a hitelfelvételre és a kötelezettségvállalásra);
- gazdasági-vállalkozási tevékenység 60%-os határát nem lépheti át.

A civil szervezetek felelőssége

A civil szervezet korlátolt felelősséggel gazdálkodik:

- tartozásaiért saját (teljes) vagyonával felel;
- a civil szervezet alapítója vagy tagja a szervezet tartozásaiért saját vagyonával nem felel.

Költségek:

A Civil tv. felsorolásban mutatja be, hogy mi számít költség elemnek. A költségeit a Civil tv. a következő szempontok alapján osztja fel: alapcél (vagy közhasznú cél), gazdasági tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó és működési költségek. A bevételeit és a ráfordításait is elkülönítetten köteles nyilvántartani, és a költségeit a bevételei arányában megosztani.

Támogatások

- Költségvetési támogatás

A törvény taxatívén felsorolja a lehetséges költségvetési támogatásokat. (Az uniós költségvetésből, más államtól vagy nemzetközi szervezettől származó támogatást is költségvetési támogatásnak kell tekinteni.)

- Adománygyűjtés

Az adománygyűjtés alapvető szabályairól a civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről szóló 350/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet rendelkezik.

A közhasznú jogállás

A közhasznúságról szóló teljes fejezet valamennyi közhasznú szervezetre vonatkozik, mivel a Civil tv. 32. § (1) bekezdés b) pontja szerint, minden olyan szervezet közhasznú minősítést szerezhet, amelyre vonatkozóan törvény lehetővé teszi a jogállás megszerzését.

A közhasznú tevékenység, a közhasznú szervezet és a közhasznú minősítés fogalmait eltérően definiálja a törvény, ugyanis közhasznú tevékenységet végezhet szervezet úgy is, hogy nem rendelkezik közhasznú minősítéssel.

Alanyi közhasznú jogállásúak csak a civil szervezetek és az egyéb olyan szervezetek lehetnek, melyeknél a közhasznú jogállás megszerzését ugyanezen törvény lehetővé teszi.

A közhasznú tevékenységet végző szervezet a következő feltételek teljesülése esetén szerezheti meg közhasznú jogállást (a kérelem benyújtását megelőző két évre vonatkozóan kell bemutatni a feltételeknek való megfelelést):

- Nyilvántartásba vett szervezetnek kell lennie,
- közhasznú tevékenységet kell végeznie,
- megfelelő erőforrásokkal kell rendelkeznie és
 - az átlagos éves bevétele meghaladja az egymillió forintot, vagy
 - a két év egybeszámított adózott eredménye (tárgyévi eredménye) nem negatív, vagy
 - a személyi jellegű ráfordításai (kiadásai) – a vezető tisztségviselők juttatásainak figyelembevételével – eléri az összes ráfordítás (kiadás) egynegyedét.A megfelelő erőforrásnak az elmúlt két lezárt üzleti évben kell teljesülnie.
- megfelelő társadalmi támogatottsággal kell bírnia.
 - a felajánlott 1%-os összegekből kiutalt összeg eléri az összes bevétel 2%-át (kivéve az 54. § alapján szerzett bevételeket), vagy
 - a közhasznú tevékenység érdekében felmerült költségek, ráfordítások eléri az összes ráfordítás felét a két év átlagában, vagy
 - a közhasznú tevékenységének ellátását tartósan (két év átlagában) legalább tíz közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy segíti a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvénynek megfelelően.

A feltételeknek az elmúlt két lezárt üzleti évben kell teljesülnie.

Fontos szabály, hogy a közhasznú jogállás a közhasznú nyilvántartásba vétellel jön létre.